

În capitolul al II-lea, *Sănătatea și boala. O analiză a teoriilor medicale în cultura românească (intervalul 1831–1869)*, autoarea observă că, în intervalul 1831–1869, medicina românească, pe fondul intensificării acțiunii de modernizare, a depus eforturi evidente de sincronizare cu medicina occidentală. În ideea recuperării decalajului existent, medicii din Principate au adoptat teorii și practici medicale din Occident. În consecință, în Principate, organicitatea evoluției era înlocuită cu „mecanicitatea” modernizării forțate. Asistăm la o interpretare electivă a medicinei, fiind susținută ideea că o medicină de succes este fundamentată pe toate teoriile și metodele de vindecare ale timpului. În consecință, modernizarea medicală a Principatelor Române nu a avut o motivație științifică, ci una de natură cultural-politică.

În capitolul al III-lea, *Boli și tratamente. O analiză a remediilor și practicilor terapeutice în cultura românească a veacului al XIX-lea (1831–1869)*, autoarea remarcă faptul că în medicina românească, în intervalul studiat, era întâlnit frecvent conceptul de boală „constituțională” sau fiziologică, susținut de concepția umorală tradițională, care se caracteriza prin: împrăștierea neregulată și imprezvizibilă a bolii; responsabilitatea morală personală; strategiile de stopare a bolii presupuneau eforturi personale. Medicina urmărea vindecarea bolnavului, restabilirea cât mai rapidă a sănătății sau îndepărtarea și anihilarea bolii în totalitatea ei. Medicii înțelegeau boala ca un proces natural, în care avea loc o luptă între organismul uman și mediul înconjurător. Prin urmare, medicul, pentru a trata o boală, depista mai întâi cauza care se ascundea în spatele simptomelor celor mai vizibile. Apoi, investigația era extinsă la un nivel și mai profund, până la depistarea cauzelor primare. Astfel, etiologia bolii constituia baza fiecărui tratament. Diagnosticul nu se limita numai la simptome, ci se afla într-o strânsă relație cu anatomia.

Capitolul al IV-lea, *Sănătatea publică. O analiză a medicalizării spațiului urban în Principatele Române (1831–1869)*, debutează cu lămurirea unei chestiuni terminologice: *a medicaliza*. Acest termen desemnează mecanismul prin care statul asigura condițiile de menținere a sănătății populației. Așadar, nu este vorba doar de a suprima boala acolo unde ea apare, ci de a o preveni, adică statul, ca ansamblu instituțional și ca modalitate calculată de intervenție, urma să adopte anumite tipuri de intervenție care se refereau la: condițiile și modurile de viață; habitat; mediu; alimentație; observarea și studierea morbidității; igienă. Totodată, autoarea analizează modul în care s-a medicalizat orașul în spațiul Principatelor Române: instituirea unei autorități medicale, care urma să adopte măsuri referitoare la un oraș/cartier/instituție; apariția unui câmp de intervenție al medicinei, distinct de boală; introducerea unui aparat de medicalizare colectivă – spitalul; introducerea unui mecanism de administrație și control medical – poliția medicală.

Un epilog, scurte biografii medicale și, o bibliografie selectivă completează această lucrare care oferă cititorilor o perspectivă bine încheagată asupra a ceea ce au fost, într-o primă fază a modernizării societății românești, gândirea și formulările medicale. De asemenea, relevă aspecte legate de contactul imediat cu realitățile istorice pe care le-au generat, motivat și susținut.

Loredana-Maria ILIN-GROZIOU
Academia Română
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S.Nicolăescu-Ploșor”

Mihai Petre, *Toponimie urbană hunedoreană, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2012, 294 p.*

Având convingerea fermă că denumirile localităților urbane au fost pe nedrept marginalizate în lingvistica românească, dl. prof. Mihai Petre demonstrează, prin intermediul lucrării de față, că *urbanonimele* (în special cele vechi și motivate) pot fi extrem de valoroase pentru istoria limbii. Domnia sa face această demonstrație pe baza numelor de orașe și a microtoponimelor specifice acestora – ulițe, străzi, cartiere, târguri, piețe, căi de comunicație, proprietăți publice și particulare, edificii diverse etc. – din Hunedoara, județ nu întâmplător ales, ci ca urmare (pe lângă filiația

hunedoreană a autorului) a condițiilor speciale pe care le întrunește zona respectivă: cel mai ridicat grad de urbanizare (75%) la nivelul întregii țări, orașe dispuse pe două ape (Jiu, Mureș), în două țări (a Moșilor, Hațeg), condiții economice și sociale deosebite (subsolul și bogățiile sale), suprapunerile de grupuri etnice, influența Imperiului Habsburgic și, apoi, a celui Austro-Ungar etc.

Materialul analizat, obținut atât din documente de arhivă, cât și din anchete pe teren, este abordat dihotomic: Epoca Veche / Epoca Modernă, pe mai multe paliere: istoric, geografic, administrativ și, nu în ultimul rând, lingvistic.

Prima parte a cărții, *Toponimie urbană. Aspecte generale* (p. 15-67), ne familiarizează cu o serie de probleme care țin de teoria urbanonimică. Autorul fragmentează această parte în trei capitole, pentru o mai bună organizare și sistematizare a informației. În primul dintre ele, accentul se pune pe *statutul toponimiei*, respectiv pe importanța sa pentru lingvistică, relația cu celelalte științe, lucrări de profil apărute la noi și în străinătate. Sunt evidențiate *Metodele* (anchete directe, studiu arhivistic), *problemele* (identificarea unor informatori de calitate, pe de o parte; identificarea, clasificarea și interpretarea materialului în funcție de geneză și dimensiune, pe de altă parte) și *domeniul de cercetare al urbanonimiei* (obiectele existente în oraș și în imediata vecinătate a acestuia – străzi, ulițe, bulevarde, mahalale, cartiere, piețe, târguri, poteci, terenuri agricole etc., pentru care există și o terminologie proprie).

Capitolul al doilea restrânge cercetarea asupra unor *aspecte particulare ale toponimiei urbane*, autorul mărturisind aici că a optat pentru studierea diacronică a materialului arhivistic utilizat, pentru a înțelege mecanismul de constituire și evoluție, formală și semantică, a urbanonimelor.

Relațiile interdisciplinare fac obiectul celui de-al treilea capitol. Istoricul (atunci când apelează la memoria numelor de locuri în lipsa altor documente), geograful (al cărui obiect de studiu îl constituie configurația topografică, hidronimia, flora și fauna unei zone etc.), etnograful (care poate cerceta cultura materială și spirituală, cu tradiții și obiceiuri specific urbane), sociologul (care poate înțelege modul de constituire și evoluție a societății urbane), toți aceștia nu pot ignora informația pe care numele de localități și microtoponimele urbane le-o oferă.

În primul capitol (*Formarea zonelor urbane*) al celei de-a doua părți, *Epoca Veche* (pp. 69–26), autorul trece la prezentarea toponimelor urbane hunedorene, specifice, ca mod de formare, acestei perioade. Astfel, Deva, Hațeg, Hunedoara și Orăștie ilustrează tipul orașului care s-a dezvoltat în jurul unui castel sau unei cetăți, iar Brad, Geoagiu, Lupeni, Petrița, Petroșani, Vulcan și Uricani – în jurul unui târg.

Capitolul al doilea, *Microtoponimele urbane*, cuprinde analiza detaliată, ca structură și evoluție, a căilor de comunicație (ulițe, poduri, drumuri etc.), a mahalalelor, târgurilor, terenurilor agricole, spațiilor libere, precum și a tuturor edificiilor publice sau particulare (biserici, castele, școli, băi, cârciumi, birturi, fântâni, mori, hanuri, prăvălii etc.), întâlnite în orașele menționate.

Epoca Modernă (pp. 127–248), cea de-a treia parte a cărții, urmărește, în primul său capitol, *evoluția zonelor urbane*, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dată de la care se poate vorbi despre existența unor orașe hunedorene propriu-zise, dezvoltate sub influența spiritului occidental. Au loc acum schimbări în nomenclatura utilizată (ulița devine stradă, hanul devine hotel etc.), concomitent cu modernizarea edilitar-gospodărească și instituțională a localităților. Autorul observă și analizează schimbările unei bune părți a denumirilor locale, în funcție de momentele importante care au marcat existența orașelor: încheierea Primului Război Mondial și Unirea de la 1 Decembrie 1918; urmează epoca 1918–1945, care cuprinde și schimbarea administrației maghiare cu cea românească; perioada 1945–1989, cu înlocuirea regimului politic, sovietizarea (în prima parte a intervalului), industrializarea forțată; iar în final avem istoria din 1989 și până în prezent.

Dacă primul capitol face obiectul cercetării evoluției vechilor centre urbane, capitolul al doilea se referă la orașele care nu au cunoscut Epoca Veche, nici măcar ca simple așezări rurale: Aninoasa, Călan, Simeria. Ele au avut statut de colonii, rezultat al industrializării excesive a epocii, care a deplasat forța de muncă dintr-o zonă în alta.

În mod simetric, ultimul capitol al celei de-a treia părți (*Microtoponime urbane*) reia analiza denumirilor obiectelor înregistrate pe teritoriul localităților, urmărind modificările petrecute în structura și evoluția unora, dispariția ori apariția – pe criterii noi (onorific, comemorativ, educativ) – a altora. Dacă în Epoca Veche, oamenii cunoșteau foarte bine locurile, nomenclatura toponimică fiindu-